

การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร Managing Fake News and Scam Calls from Citizens in Bangkok

รุ่งรตนา เจริญจิตต์^{1*}

Roongrattana Jaroenjitt^{1*}

^{1*}สาขากฎหมายกับการบริหาร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก; Department of Law and Administration, Faculty of Law, Krirk University, Bangkok, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : roongrattana09@gmail.com

DOI : 10.65205/jlgisrru.2026.e296775

Received : December 24, 2025; Revised : May 9, 2026; Accepted : May 19, 2026

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงเอกสาร กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชน 400 คน จาก 50 เขตในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนส่วนใหญ่มีความสามารถในการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการควบคุมอารมณ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง แสดงให้เห็นถึงกลไกการจัดการตนเองที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีจุดอ่อนด้านความรู้เฉพาะเกี่ยวกับกลไกการโอนเงินผิด การข่มขู่ด้วยคลิปหลุด และเทคนิค VoIP ซึ่งประชาชนยังรู้เท่าทันในระดับปานกลาง 2) ปัญหาสำคัญและอุปสรรคในการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ คือ ช่องโหว่ทางกฎหมาย ความไม่โปร่งใสของหน่วยงานและความล่าช้าในการระงับธุรกรรมของสถาบันการเงิน 3) แนวทางการจัดการที่ได้รับความเห็นชอบมากที่สุด คือ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน การออกกฎหมายเฉพาะควบคุมเบอร์ต้องสงสัย การส่งเสริมทักษะรู้เท่าทันสื่อในระดับชุมชน การพัฒนาแอปพลิเคชันตรวจสอบเบอร์มิจฉาชีพ และการสื่อสารภาครัฐให้เข้าใจง่าย โดยมีหลัก “3 ไม่” (ไม่เชื่อ-ไม่โอน-ไม่ให้ข้อมูล) เป็นแนวปฏิบัติสำคัญ และข้อเสนอเชิงนโยบายมุ่งให้การรู้เท่าทันสื่อเป็นวาระแห่งชาติ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันภัยดิจิทัลและพัฒนาระบบเตือนภัยเชิงรุก ส่วนข้อเสนอเชิงพฤติกรรมเน้นการฝึกทักษะการจัดการตนเองเพื่อรับมือกับภัยข่าวปลอมและกลไกสมัยใหม่อย่างมีสติและรอบคอบความเสี่ยง ตรวจสอบโครงการ และเปิดเผยข้อมูลสาธารณะได้อย่างรอบด้าน อันนำไปสู่การลดปัญหาการทุจริตและยกระดับคุณภาพการพัฒนาท้องถิ่นให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : ข่าวปลอม, ความรอบรู้ด้านดิจิทัล, การป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์

Citation : Jaroenjitt, R. (2026). Managing Fake News and Scam Calls from Citizens in Bangkok. *Journal of Local*

Governance and Innovation, 10(2), e296775. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296775>

Abstract

This research aimed to 1) study the management of fake news and scam calls by citizens in Bangkok; 2) study the problems and obstacles in managing fake news and scam calls by citizens in Bangkok; and 3) propose guidelines for managing fake news and scam calls by citizens in Bangkok. The research used a combination of quantitative and documentary research. The sample consisted of 400 citizens from 50 districts in Bangkok. The instrument used was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results showed that 1) most citizens have a high level of ability to manage fake news and scam calls, especially in emotional control and learning from real experiences, demonstrating an effective self-management mechanism. However, weaknesses remain in terms of knowledge regarding fraudulent money transfer scams, threats with leaked clips, and VoIP techniques, of which citizens are only moderately aware. 2) The major problems and obstacles in managing fake news and scam calls are legal loopholes, lack of transparency among agencies, and delays in suspending transactions by financial institutions. 3) The most popular management approach is integrated cooperation between the public, the private sector, and the public sector. Enacting specific laws to control suspicious numbers, promoting community-level media literacy skills, developing fraud detection applications, and simplifying government communications, with the "3 Nos" principle (Don't Trust, Don't Transfer, and Don't Provide Information) as key guidelines, and policy proposals aim to make media literacy a national agenda, amending laws to keep up with digital threats, and developing proactive warning systems. Behavioral proposals emphasize training in self-management skills to consciously and carefully deal with the threat of fake news and modern scams.

Keywords : Fake news, Digital Literacy, Cybercrime Prevention

บทนำ (Introduction)

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีทำให้เกิดสถานะโลกไร้พรมแดน (Globalization) การติดต่อสื่อสารหรือการทำธุรกรรมต่าง ๆ สามารถทำได้สะดวกและมีความคล่องตัวสูง ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดบนโลกก็สามารถทำธุรกรรมหรือติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายมากขึ้น การลงทุนรวมถึงการซื้อขายและบริการเพียงแค่คลิกหน้าจอก็สามารถสั่งซื้อสินค้าได้ทันที (อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์, 2560) อย่างไรก็ตาม ข้อเสียของเทคโนโลยีดังกล่าวที่เกิดขึ้นก็คือการแทรกซึมของขบวนการอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยเหล่านักฉ้อโกง

Citation : รุ่งริตนา เจริญจิตต์. (2569). การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e296775. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296775>

ในปัจจุบันมักนิยมใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสืบทอดมาของต้นตอได้ยาก ส่งผลให้รูปแบบอาชญากรรมมีความหลากหลายและมีวิธีการซับซ้อนมากขึ้น บางครั้งมีการดำเนินการเป็นเครือข่ายข้ามประเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและการฉ้อโกงประชาชน นำไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแพร่ข่าวปลอม (Fake News) ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างและสร้างความเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจในประเทศเป็นอย่างมาก (จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ, 2560)

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศตามที่กล่าวมานั้น แม้จะมีประโยชน์ในการติดต่อสื่อสารและการทำธุรกรรมเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุน การซื้อขายสินค้าหรือการบริการที่สามารถดำเนินการได้เพียงปลายนิ้วสัมผัส (iLaw, 2562) อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าดังกล่าวกลับกลายเป็นช่องทางให้กลุ่มมิจฉาชีพใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดกฎหมายรูปแบบใหม่ที่ซับซ้อนและยากต่อการตรวจสอบ ทั้งในระดับประเทศและข้ามชาติ อาชญากรรมไซเบอร์จึงกลายเป็นภัยคุกคามสำคัญต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/7406, 7408 ลงวันที่ 4 เมษายน 2567, 2567) ตัวอย่างสำคัญ คือ ปัญหา “แก๊งคอลเซ็นเตอร์” ซึ่งใช้เทคโนโลยีโทรคมนาคมและระบบโอนเงินอิเล็กทรอนิกส์เพื่อหลอกลวงประชาชน โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานในปี 2566 มีผู้เสียหายกว่า 40,000 ราย คิดเป็นมูลค่าความเสียหายกว่า 1,600 ล้านบาท (AIS, 2567) และในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2567 มีคดีที่เกี่ยวข้องกว่า 40,000 คดี มูลค่าความเสียหายประมาณ 5,000 ล้านบาท ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566) ทั้งนี้ ระบบการโอนเงินที่สะดวกและรวดเร็วทำให้การติดตามตรวจสอบแหล่งที่มาของเงินเป็นไปได้ยาก อีกทั้งยังมีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติที่ใช้เทคโนโลยีซ่อนตัวตนและดำเนินการร่วมกันในหลายประเทศ (AIS, 2568)

ปัญหาดังกล่าวไม่เพียงทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบธนาคารและธุรกรรมออนไลน์เท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงช่องว่างทางกฎหมายและการบังคับใช้ที่ยังไม่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ในอีกมิติหนึ่ง ปัญหา “ข่าวปลอม” (Fake News) ถือเป็นผลกระทบจากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคม โดยเฉพาะในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่เอื้อต่อการแพร่กระจายของข้อมูลเท็จอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ซึ่งมีข้อมูลชี้ให้เห็นว่าข่าวปลอมส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของผู้รับสารอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะข่าวด้านสุขภาพ การเมือง และเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสน ความเกลียดชัง และความไม่ไว้วางใจในสังคม นอกจากนี้ ข่าวปลอมยังทำลายภาพลักษณ์ขององค์กรภาครัฐและเอกชน กระทบต่อความน่าเชื่อถือและการลงทุนในระดับสากล อีกทั้งยังละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเมื่อมีการเผยแพร่ข้อมูลเท็จเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะ (มาโนช ชุ่มเมืองปัก, 2560)

แม้ว่าปัญหาข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพจะมีลักษณะของการกระทำที่แตกต่างกันในเชิงรูปแบบ แต่ในเชิงโครงสร้างแล้ว ทั้งสองปัญหาล้วนเป็น “ภัยคุกคามดิจิทัล” (Digital Threats) ที่อาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการหลอกลวง บิดเบือนข้อมูล และสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจของ

ประชาชน โดยเฉพาะการอาศัยความไม่รู้เท่าทันสื่อและข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้งานเป็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล หรือการสร้างความคิดเห็นตระหนักในสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพเป็นปัญหาที่มีความเชื่อมโยงกันภายใต้บริบทของอาชญากรรมไซเบอร์และสังคมดิจิทัลสมัยใหม่

เพื่อตอบสนองต่อปัญหาดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DES) ได้จัดตั้ง “ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม” (Fake News Center) ตั้งแต่ปี 2562 เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลในโลกออนไลน์ และเผยแพร่ข่าวสารที่ถูกต้องให้ประชาชนรับรู้ ทั้งนี้ ความสำเร็จของการแก้ไขปัญหาวข่าวปลอมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางข้อมูลข่าวสาร (Information Literacy) ให้สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงจากข้อมูลบิดเบือนได้ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2568) อย่างไรก็ตาม แม้ภาครัฐจะมีมาตรการเชิงนโยบายและกฎหมายเพื่อควบคุมและป้องกันปัญหาอาชญากรรมไซเบอร์เพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาการตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่าการป้องกันปัญหาดังกล่าวไม่สามารถอาศัยเพียงกลไกภาครัฐเท่านั้น แต่จำเป็นต้องอาศัย “การจัดการตนเอง” (Self-management) ของประชาชนในการรับมือกับภัยคุกคามดิจิทัลร่วมด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมและสถานะองค์ความรู้ในปัจจุบัน (State of the Art) พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) การป้องกันอาชญากรรมไซเบอร์ในเชิงกฎหมาย หรือการศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มมิจฉาชีพเป็นหลัก ขณะที่การศึกษาที่มุ่งเน้น “การจัดการตนเองของประชาชน” ต่อภัยคุกคามดิจิทัล โดยเฉพาะในบริบทของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ยังมีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ งานวิจัยจำนวนมากมักศึกษาปัญหาวข่าวปลอมและปัญหาสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพแยกออกจากกัน ส่งผลให้ยังขาดองค์ความรู้ที่อธิบายความเชื่อมโยงของภัยคุกคามดิจิทัลทั้งสองรูปแบบในฐานะปัญหาทางสังคมที่มีรากฐานร่วมกัน ทั้งในมิติของเทคโนโลยี พฤติกรรมผู้ใช้งาน และช่องโหว่ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชน

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยให้ความสำคัญกับมิติการจัดการตนเอง (Self-management) ของประชาชนในการป้องกัน รับมือ และลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามดิจิทัล อันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัลและสถานการณ์อาชญากรรมไซเบอร์ที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการอธิบาย พฤติกรรม การรับรู้ การตัดสินใจ และการจัดการตนเองของประชาชนต่อภัยคุกคามดิจิทัลในยุค สังคมสารสนเทศ โดยสามารถจำแนกสาระสำคัญออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ แนวคิดการจัดการตนเอง แนวคิดเกี่ยวกับข่าวปลอม แนวคิดเกี่ยวกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และแนวคิดความปลอดภัยสาธารณะ ซึ่งแนวคิดทั้งหมดมีความเชื่อมโยงกันภายใต้บริบทของ “ภัยคุกคามดิจิทัล” (Digital Threats) ที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมและความปลอดภัยของประชาชนในสังคมเมืองสมัยใหม่

1. แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) รากฐานของแนวคิดการจัดการตนเองสืบเนื่อง จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของ Albert Bandura ซึ่งอธิบายว่า พฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากกระบวนการรับรู้ การคิดไตร่ตรอง การสังเกตตนเอง การประเมินผล และการ ตอบสนองต่อสถานการณ์แวดล้อม ส่งผลให้บุคคลสามารถเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้ เหมาะสมกับบริบททางสังคมได้ (Bandura, 1986) แนวคิดดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า “มนุษย์มิใช่เพียงผู้รับอิทธิพล จากสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังสามารถกำกับ ควบคุม และจัดการพฤติกรรมของตนเองได้” ต่อมา Frederick H. Kanfer ได้พัฒนาแนวคิด “การจัดการตนเอง” โดยอธิบายว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ในการกำกับ ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการผ่านการเสริมสร้าง พฤติกรรมที่พึงประสงค์และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Kanfer, 1991) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ สำคัญ ได้แก่ การสังเกตตนเอง (Self-monitoring) การประเมินตนเอง (Self-evaluation) และการ เสริมแรงตนเอง (Self-reinforcement)

เมื่อพิจารณาในบริบทของภัยคุกคามดิจิทัล แนวคิดการจัดการตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ ป้องกันการตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ เนื่องจากภัยคุกคามดังกล่าวมักอาศัย การกระตุ้นอารมณ์ ความกลัว ความโลภ หรือความเร่งรีบในการตัดสินใจ เพื่อทำลายกลไกการคิดอย่างมี เหตุผลของประชาชน โดยเฉพาะข่าวปลอมประเภท “ทฤษฎีสมคบคิด” หรือการหลอกลวงผ่านสายโทรศัพท์ ที่ออกแบบข้อความเพื่อสร้างความตื่นตระหนกให้เหยื่อสูญเสียความสามารถในการไตร่ตรองข้อมูลอย่าง รอบคอบ จึงอาจกล่าวได้ว่าระดับของ “การกำกับตนเอง” มีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับความสามารถใน

การรับมือภัยคุกคามดิจิทัลของประชาชน นอกจากนี้ การจัดการตนเองยังเชื่อมโยงกับแนวคิดการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) และการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในสังคมดิจิทัล เพราะบุคคลที่สามารถควบคุมอารมณ์ ตรวจสอบข้อมูล และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนตัดสินใจ ย่อมมีแนวโน้มตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอมหรือมิจฉาชีพทางเทคโนโลยีน้อยกว่าบุคคลที่ขาดการกำกับตนเอง

จากแนวคิดการจัดการตนเอง ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนต่อการรับมือข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ โดยมุ่งเน้นมิติสำคัญ ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ การตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อ การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ การประเมินความเสี่ยง และการกำกับพฤติกรรมของตนเองเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่การหลอกลวงทางดิจิทัล ซึ่งจะถูกนำไปพัฒนาเป็นประเด็นคำถามและตัวแปรในการวิจัยต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับข่าวปลอม (Fake News) แม้เนื้อหาบิดเบือนจะปรากฏอยู่ในสังคมมานาน แต่การขยายตัวของสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ได้ทำให้ “ข่าวปลอม” สามารถแพร่กระจายได้รวดเร็วและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ผ่านพฤติกรรม “การส่งต่อ” ของผู้ใช้งานในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (เจิต บรรดาศักดิ์, 2568) โดยเฉพาะในยุคที่ประชาชนจำนวนมากหันมารับข้อมูลข่าวสารจากแพลตฟอร์มดิจิทัลมากกว่าสื่อกระแสหลัก ส่งผลให้กระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงลดลง ขณะที่อัลกอริทึมของแพลตฟอร์มกลับเลือกนำเสนอเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจหรืออคติเดิมของผู้ใช้งาน ทำให้ข่าวปลอมที่ “ถูกใจ” สามารถแพร่กระจายได้รวดเร็วกว่าข้อมูลที่ถูกต้อง (อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์, 2568) ในเชิงวิชาการ ข่าวปลอมมิได้หมายถึงเพียง “ข้อมูลเท็จ” เท่านั้น แต่ยังรวมถึงข้อมูลที่ถูกบิดเบือน ตัดต่อ หรือจัดวางใหม่เพื่อสร้างความเข้าใจผิด โดยสามารถจำแนกได้หลายประเภท เช่น การโฆษณาชวนเชื่อ การพาดหัวล่อคลิก (Clickbait) ข่าวล้อเลียน ข่าวเอนเอียง ทฤษฎีสมคบคิด วิทยาศาสตร์ลวงโลก ตลอดจนข้อมูลที่สร้างขึ้นใหม่ทั้งหมดโดยเจตนา (Fabrication) (เกลียวพันธ์ สีละคร, 2561)

ในมิติของภัยคุกคามดิจิทัล ข่าวปลอมมิได้ส่งผลเพียงต่อการรับรู้ของประชาชนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อ “กระบวนการตัดสินใจ” และ “การจัดการตนเอง” ของบุคคล เนื่องจากข่าวปลอมจำนวนมากถูกออกแบบมาเพื่อสร้างอารมณ์ร่วม เช่น ความกลัว ความโกรธ หรือความเชื่อทางการเมือง เพื่อกระตุ้นให้ผู้รับสารตัดสินใจอย่างรวดเร็วโดยไม่ผ่านกระบวนการไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการทำงานของสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพที่อาศัยการควบคุมอารมณ์ของเหยื่อเช่นเดียวกัน

ดังนั้น ข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพจึงมีใช้ปัญหาที่แยกออกจากกัน หากแต่เป็นรูปแบบหนึ่งของ “การจัดการข้อมูลเพื่อควบคุมพฤติกรรมมนุษย์” ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีเป้าหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมือง

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับข่าวปลอมช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์รูปแบบ กลไก และผลกระทบของข้อมูลบิดเบือนที่มีต่อพฤติกรรมของประชาชน โดยเฉพาะการตัดสินใจ ความเชื่อ และการส่งต่อข้อมูล ซึ่งจะถูกนำมาใช้ในการสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ การตรวจสอบข้อมูล และพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลของประชาชนในกรุงเทพมหานคร

3. แนวคิดเกี่ยวกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ แก๊งคอลเซ็นเตอร์ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของอาชญากรรมไซเบอร์ที่ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและจิตวิทยาการโน้มน้าวเพื่อหลอกลวงประชาชน โดยมีฉาชีพมักแอบอ้างเป็นเจ้าของที่รัฐ ธนาคาร หรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและกดดันให้เหยื่อตัดสินใจอย่างรวดเร็ว (AIS, 2568) ลักษณะสำคัญของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ คือ การใช้ “แรงกดดันทางอารมณ์” เพื่อทำลายกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลของเหยื่อ ไม่ว่าจะเป็นความกลัว ความตกใจ หรือความโลภ ซึ่งสอดคล้องกับกลไกของข่าวปลอมที่มุ่งกระตุ้นอารมณ์เพื่อสร้างอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนเช่นเดียวกัน จึงสะท้อนให้เห็นว่าอาชญากรรมดิจิทัลทั้งสองรูปแบบต่างอาศัย “ช่องโหว่ด้านการจัดการตนเอง” ของมนุษย์เป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาผลประโยชน์

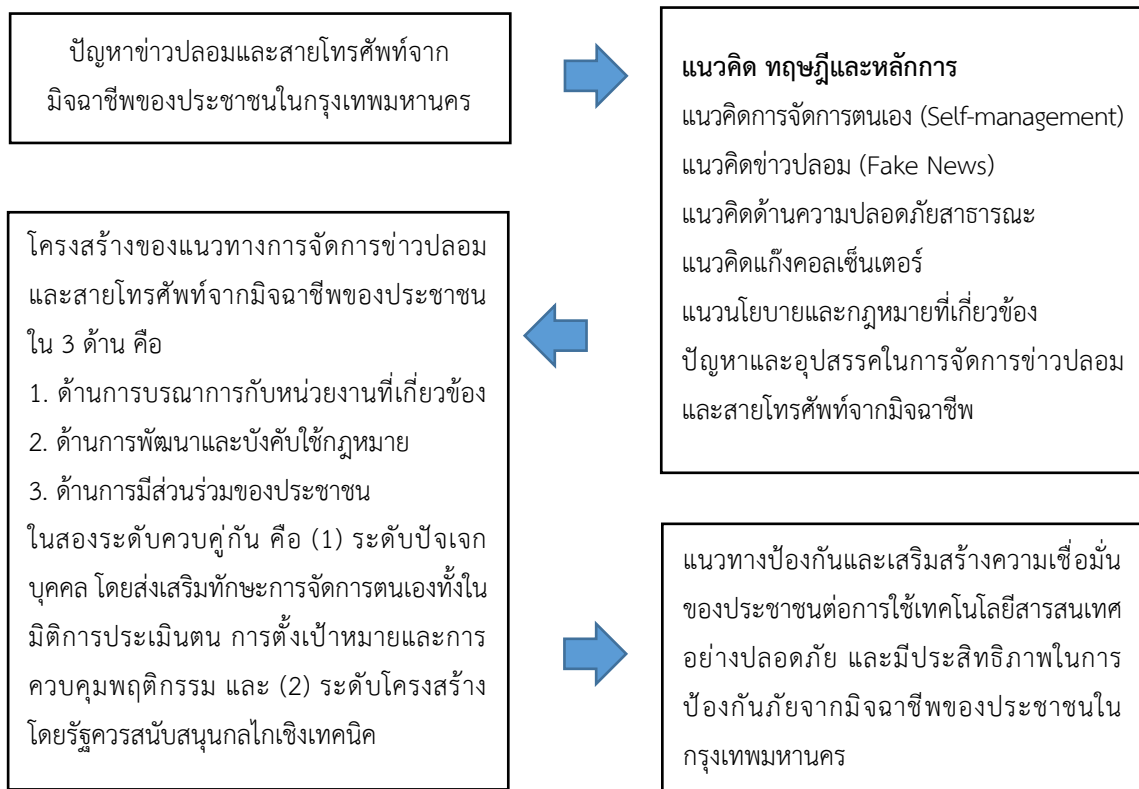
ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์มาใช้ในการศึกษารูปแบบการหลอกลวง การสร้างความน่าเชื่อถือ และกลยุทธ์การกดดันทางอารมณ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชน เพื่อใช้วิเคราะห์ระดับความเสี่ยงและความสามารถในการจัดการตนเองของประชาชนเมื่อเผชิญสถานการณ์จริง

4. แนวคิดความปลอดภัยสาธารณะ แนวคิดความปลอดภัยสาธารณะอธิบายได้ทั้งในมิติของ “สภาพความปลอดภัยเชิงวัตถุวิสัย” และ “ความรู้สึกปลอดภัยเชิงอัตวิสัย” ซึ่งเกี่ยวข้องกับทั้งมาตรการของรัฐและการรับรู้ของประชาชนต่อความเสี่ยงในชีวิตประจำวัน โดยในยุคดิจิทัล ความปลอดภัยสาธารณะมิได้จำกัดอยู่เพียงอาชญากรรมทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความปลอดภัยทางข้อมูลข่าวสารและความปลอดภัยทางไซเบอร์ด้วย การรับมือกับข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพจึงจำเป็นต้องอาศัยแนวทางแบบบูรณาการ ทั้งด้านกฎหมาย เทคโนโลยี การสื่อสารสาธารณะ และการเสริมสร้างการรู้เท่าทันดิจิทัลของประชาชน เพื่อให้ประชาชนสามารถประเมินความเสี่ยงและป้องกันตนเองได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น แนวคิดความปลอดภัยสาธารณะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเชื่อมโยงระหว่าง “ระดับความรู้สึกปลอดภัย” ของประชาชนกับ “พฤติกรรมการจัดการตนเอง” ต่อภัยคุกคามดิจิทัล ซึ่งจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์แนวทางพัฒนามาตรการป้องกันและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางข้อมูลข่าวสารในระดับนโยบายและระดับชุมชนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยนี้การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี หลักการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร แล้วนำวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานครตามระเบียบวิธีวิจัยที่กำหนดขึ้นเพื่อนำไปสู่การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร (ดูภาพกรอบการวิจัย)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการตนเองของประชาชนต่อภัยคุกคามดิจิทัลในบริบทของข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการป้องกันและจัดการภัยคุกคามดังกล่าวในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 5,470,000 คน (ข้อมูลประชากร ปี 2566; 2568) โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.97 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริงจำนวน 400 คน เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และลดความคลาดเคลื่อนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มารับบริการในสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร เขตละ 8 คน เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของข้อมูลในเชิงพื้นที่อย่างครอบคลุม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยตระหนักถึงข้อจำกัดของการสุ่มตัวอย่างลักษณะดังกล่าวที่อาจส่งผลต่อความเป็นตัวแทนของประชากร ดังนั้น เพื่อให้การกระจายตัวของ

Citation : รุ่งรัตน เจริญจิตต์. (2569). การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วารสารการ

บริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e296775. <https://doi.org/10.65205/jlgsrru.2026.e296775>

ข้อมูลมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวทางการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่ (Area-based Quota) ควบคู่กับการพิจารณาความหลากหลายของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละช่วงอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับสะท้อนบริบทของประชาชนในกรุงเทพมหานครได้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

สำหรับการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับข่าวปลอม (Fake News) แนวคิดเกี่ยวกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดด้านความปลอดภัยสาธารณะ ตลอดจนกฎหมาย นโยบาย และมาตรการของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมไซเบอร์และการรู้เท่าทันดิจิทัล โดยนำข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสารงานวิจัย บทความวิชาการ และเอกสารราชการมาสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในลักษณะการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของผลการศึกษา ทั้งยังช่วยให้สามารถอธิบายพฤติกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามดิจิทัลได้อย่างรอบด้านมากกว่าการวิเคราะห์เชิงสถิติเพียงอย่างเดียว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ รศ.ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขและทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ ซึ่งครอบคลุมข้อมูลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์การใช้สื่อดิจิทัล การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ จำนวน 15 ข้อ ครอบคลุมด้านการรับรู้ การตรวจสอบข้อมูล การตัดสินใจ และการจัดการตนเอง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมด้านกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันการเงิน และข้อจำกัดด้านข้อมูลข่าวสาร และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการ จำนวน 7 ข้อ ครอบคลุมด้านการบูรณาการหน่วยงานการพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยข้อคำถามในส่วนการวัดความคิดเห็นใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Rensis Likert จำนวน 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” เพื่อใช้วัดระดับความคิดเห็นและพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรด้านการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการจัดการข่าวปลอมและแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และความสามารถในการติดตามนโยบาย กฎหมาย และข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรด้านปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านองค์กรที่รับผิดชอบ และด้านสถาบันการเงิน รวมถึงตัวแปรด้านแนวทางการจัดการ ได้แก่ การบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งตัวแปรทั้งหมดได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดการจัดการตนเอง แนวคิดข่าวปลอม แนวคิดแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และแนวคิด

ความปลอดภัยสาธารณะ เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของประชาชนกับภัยคุกคามดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามทั้งรูปแบบกระดาษและแบบออนไลน์ผ่าน Google Form กับประชาชนที่มารับบริการในสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 400 ชุด โดยได้รับหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยเกริกเพื่อประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตต่าง ๆ ทั้งนี้ การวิจัยดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกริก (เลขที่รับรอง 020300/54) โดยก่อนตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สิทธิในการปฏิเสธการตอบคำถาม และการรักษาความลับของข้อมูล เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปตามหลักจริยธรรมและความสนใจของผู้เข้าร่วมวิจัย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 4.51–5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.51–4.50 หมายถึง มาก 2.51–3.50 หมายถึง ปานกลาง 1.51–2.50 หมายถึง น้อย และ 1.00–1.50 หมายถึง น้อยที่สุด เพื่อใช้อธิบายระดับความคิดเห็นและพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพในกรุงเทพมหานครอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำผลการวิเคราะห์เชิงสถิติมาพิจารณาพร้อมกับข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร เพื่ออธิบายสาเหตุ ปัจจัย และแนวโน้มของพฤติกรรมจัดการภัยคุกคามดิจิทัลของประชาชน อันจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการป้องกันปัญหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัลในปัจจุบัน

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการตนเองของประชาชนต่อภัยคุกคามดิจิทัลในบริบทของข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการป้องกันและจัดการภัยคุกคามดังกล่าวในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 5,470,000 คน (ข้อมูลประชากร ปี 2566; 2568) โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 399.97 คน ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลจริงจำนวน 400 คน เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์และลดความคลาดเคลื่อนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มารับบริการในสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของ

Citation : รุ่งธนา เจริญจิตต์. (2569). การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วารสารการ

บริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e296775. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296775>

กรุงเทพมหานคร เขตละ 8 คน เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของข้อมูลในเชิงพื้นที่อย่างครอบคลุม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) อย่างไร้ก็ตาม ผู้วิจัยตระหนักถึงข้อจำกัดของการสุ่มตัวอย่างลักษณะดังกล่าวที่อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นตัวแทนของประชากร ดังนั้น เพื่อให้การกระจายตัวของข้อมูลมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวทางการกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่ (Area-based Quota) ควบคู่กับการพิจารณาความหลากหลายของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละช่วงอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับสะท้อนบริบทของประชาชนในกรุงเทพมหานครได้ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด

สำหรับการวิจัยเชิงเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับข่าวปลอม (Fake News) แนวคิดเกี่ยวกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์ แนวคิดการจัดการตนเอง (Self-management) แนวคิดด้านความปลอดภัยสาธารณะ ตลอดจนกฎหมาย นโยบาย และมาตรการของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมไซเบอร์และการรู้เท่าทันดิจิทัล โดยนำข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร งานวิจัย บทความวิชาการ และเอกสารราชการมาสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในลักษณะการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ของผลการศึกษา ทั้งยังช่วยให้สามารถอธิบายพฤติกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามดิจิทัลได้อย่างรอบด้านมากกว่าการวิเคราะห์เชิงสถิติเพียงอย่างเดียว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ รศ.ดร.ปรัชญา ชุ่มนาเสียว คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขและทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ ซึ่งครอบคลุมข้อมูลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประสบการณ์การใช้สื่อดิจิทัล การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ จำนวน 15 ข้อ ครอบคลุมด้านการรับรู้ การตรวจสอบข้อมูล การตัดสินใจ และการจัดการตนเอง ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ จำนวน 10 ข้อ ครอบคลุมด้านกฎหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันการเงิน และข้อจำกัดด้านข้อมูลข่าวสาร และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการ จำนวน 7 ข้อ ครอบคลุมด้านการบูรณาการหน่วยงาน การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยข้อคำถามในส่วนการวัดความคิดเห็นใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของ Rensis Likert จำนวน 5 ระดับ ตั้งแต่ “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” เพื่อใช้วัดระดับความคิดเห็นและพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรด้านการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการจัดการข่าวปลอมและแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และความสามารถในการติดตามนโยบาย กฎหมาย และข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ตัวแปรด้านปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านองค์กรที่รับผิดชอบ และด้านสถาบันการเงิน รวมถึงตัวแปรด้านแนวทางการจัดการ ได้แก่ การบูรณาการกับ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งตัวแปรทั้งหมดได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดการจัดการตนเอง แนวคิดข้าวปลอม แนวคิดแก๊งคอลเซ็นเตอร์ และแนวคิดความปลอดภัยสาธารณะ เพื่อใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของประชาชนกับภัยคุกคามดิจิทัลอย่างเป็นระบบ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามทั้งรูปแบบกระดาษและแบบออนไลน์ผ่าน Google Form กับประชาชนที่มารับบริการในสำนักงานเขตทั้ง 50 เขตของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น 400 ชุด โดยได้รับหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยเกริกเพื่อประสานความร่วมมือกับสำนักงานเขตต่าง ๆ ทั้งนี้ การวิจัยดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกริก (เลขที่รับรอง 020300/54) โดยก่อนตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สิทธิในการปฏิเสธการตอบคำถาม และการรักษาความลับของข้อมูล เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปตามหลักจริยธรรมและความสมัครใจของผู้เข้าร่วมวิจัย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 4.51–5.00 หมายถึง มากที่สุด 3.51–4.50 หมายถึง มาก 2.51–3.50 หมายถึง ปานกลาง 1.51–2.50 หมายถึง น้อย และ 1.00–1.50 หมายถึง น้อยที่สุด เพื่อใช้อธิบายระดับความคิดเห็นและพฤติกรรมของประชาชนในการจัดการข้าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพในกรุงเทพมหานครอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำผลการวิเคราะห์เชิงสถิติมาพิจารณาพร้อมกับข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร เพื่ออธิบายสาเหตุ ปัจจัย และแนวโน้มของพฤติกรรมจัดการภัยคุกคามดิจิทัลของประชาชน อันจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการป้องกันปัญหาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัลในปัจจุบัน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาวิจัย การจัดการข้าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ได้อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ประชาชนส่วนใหญ่มีความสามารถในการจัดการข้าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการควบคุมอารมณ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง แสดงให้เห็นถึงกลไกการจัดการตนเองที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังคงมีจุดอ่อนด้านความรู้เฉพาะเกี่ยวกับกลไกการโอนเงินผิด การข่มขู่ด้วยคลิปหลุด และเทคนิค VoIP ซึ่งประชาชนยังรู้เท่าทันในระดับปานกลาง
2. ปัญหาสำคัญและอุปสรรคในการจัดการข้าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพ คือช่องโหว่ทางกฎหมาย ความไม่โปร่งใสของหน่วยงานและความล่าช้าในการระงับธุรกรรมของสถาบันการเงิน และมีความ

Citation : รุ่งรัตน เจริญจิตต์. (2569). การจัดการข้าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 10(2), e296775. <https://doi.org/10.65205/jlgisrru.2026.e296775>

อุปสรรคจากช่องว่างความรู้เฉพาะด้านเทคโนโลยี ความซับซ้อนของกลไกที่เปลี่ยนแปลงเร็ว การขาดต้นแบบหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และความเข้าใจผิดจากความเชื่อเดิมหรือภาษาราชการที่ยากเข้าใจ สิ่งเหล่านี้จึงควรได้รับการแก้ไขผ่านการส่งเสริม “การเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์” และ “การรู้เท่าทันดิจิทัลเชิงวิพากษ์” อย่างต่อเนื่องทั้งในเชิงนโยบายและเชิงชุมชน

3. แนวทางการจัดการที่ได้รับความเห็นชอบมากที่สุด คือ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชนและภาคประชาชน การออกกฎหมายเฉพาะควบคุมเบอร์ต้องสงสัย การส่งเสริมทักษะรู้เท่าทันสื่อในระดับชุมชน การพัฒนาแอปพลิเคชันตรวจสอบเบอร์มิจฉาชีพ และการสื่อสารภาครัฐให้เข้าใจง่าย โดยมีหลัก “3 ไม่” (ไม่เชื่อ-ไม่โอน-ไม่ให้ข้อมูล) โดยมีโครงสร้างของแนวทางการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชน ใน 3 ด้าน คือ ด้านการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการพัฒนาและบังคับใช้กฎหมาย ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยพัฒนาไปในสองระดับควบคู่กัน คือ (1) ระดับปัจเจกบุคคล โดยส่งเสริมทักษะการจัดการตนเองทั้งในมิติการประเมินตน การตั้งเป้าหมายและการควบคุมพฤติกรรม และ (2) ระดับโครงสร้าง โดยรัฐควรสนับสนุนกลไกเชิงเทคนิคเป็นแนวปฏิบัติสำคัญ และข้อเสนอเชิงนโยบายมุ่งให้การรู้เท่าทันสื่อเป็นวาระแห่งชาติ ปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยดิจิทัลและพัฒนาระบบเตือนภัยเชิงรุก ส่วนข้อเสนอเชิงพฤติกรรมเน้นการฝึกทักษะการจัดการตนเองเพื่อรับมือกับภัยข่าวปลอมและกลไกสมัยใหม่อย่างมีสติและรอบคอบ

ความรู้ใหม่ (New Knowledge)

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง “การจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร” ได้เป็น 5 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การเปลี่ยนผ่านจากการรับรู้เชิงรับสู่ “การรู้เท่าทันดิจิทัลเชิงรุก” จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เริ่มปรับตัวจากผู้รับข้อมูลข่าวสารแบบ passive ไปสู่การใช้ทักษะการรู้เท่าทันดิจิทัลเชิงรุก (active digital literacy) โดยมีแนวโน้มตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อหรือแชร์มากขึ้น การเรียนรู้ของประชาชนส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ตรง เช่น การได้รับสายหลอกหลวงหรือพบข่าวปลอมซ้ำ ๆ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้เกิด “ภูมิคุ้มกันข่าวสาร” ที่มาจากการเรียนรู้ ด้วยตนเองมากกว่าจากภาครัฐ ทั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมใหม่ของประชาชนเมืองที่พร้อมเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีเพื่อปกป้องตนเอง ซึ่งควรถูกพัฒนาเป็นนโยบายการศึกษาด้าน Digital Critical Literacy อย่างเป็นระบบ

2. การรับรู้ภัยไซเบอร์เชื่อมโยงกับอายุ รายได้และระดับการศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลประชากรจากกลุ่มอายุ 41-60 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงานตอนปลายและวัยเกษียณ มีการรับรู้ข่าวปลอมและภัยโทรศัพท์ในระดับสูงกว่ากลุ่มเยาวชน เนื่องจากมีประสบการณ์ตรงในการเผชิญกับมิจฉาชีพทางโทรศัพท์และสื่อสังคม ขณะเดียวกันกลุ่มที่มีรายได้และการศึกษาสูงมีแนวโน้ม ใช้แหล่งข้อมูลทางการ เช่น เว็บไซต์หน่วยงานรัฐหรือระบบแจ้งเตือนออนไลน์ มากกว่าการเชื่อข่าวจากโซเชียลมีเดียทั่วไป องค์ความรู้นี้ต่อยอดว่าการรู้เท่าทันดิจิทัลมีลักษณะ “ไม่เท่ากัน” ในแต่ละกลุ่มประชากร จำเป็นต้องพัฒนามาตรการสื่อสาร

เฉพาะกลุ่ม (targeted communication) เพื่อให้การรณรงค์ป้องกันภัยดิจิทัลเข้าถึงทุกวัยและทุกฐานรายได้อย่างเท่าเทียม

3. ความเชื่อมั่นต่อรัฐและช่องว่างในการสื่อสารภาครัฐ โดยประชาชนจำนวนมากยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานรัฐ แม้จะรับรู้การมีอยู่ของศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม แต่ยังไม่ทราบช่องทางหรือขั้นตอนการตรวจสอบ ข่าวปลอมอย่างชัดเจน อีกทั้งภาษาทางราชการยังเป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจเนื้อหากฎหมายและคำเตือนภัย การค้นพบนี้ชี้ให้เห็น “ช่องว่างเชิงสื่อสาร” ของรัฐ ที่ควรได้รับการปรับปรุงผ่านการใช้ภาษาเข้าใจง่าย การสื่อสารแบบอินโฟกราฟิกและ การเผยแพร่ผ่านเครือข่ายท้องถิ่น เช่น โรงเรียน วัด หรือศูนย์ชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อข้อมูลภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันภัยดิจิทัลในระดับรากหญ้า

4. การจัดการข่าวปลอมต้องอาศัย “บูรณาการข้ามภาคส่วน” การวิจัยชี้ว่าการจัดการข่าวปลอมและสายมิจฉาชีพ ไม่สามารถดำเนินการได้โดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง จำเป็นต้องมีการบูรณาการข้อมูลระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กสทช. ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม และธนาคาร เพื่อสร้างระบบเตือนภัยเชิงรุก (Proactive Warning System) ที่สามารถตรวจจับพฤติกรรมเบอร์โทรต้องสงสัยและข่าวปลอมแบบเรียลไทม์ โดยใช้เทคโนโลยี AI และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ องค์ความรู้ที่สะท้อนแนวโน้มของ “การบริหารจัดการข่าวปลอมแบบเครือข่าย” (Networked Fake News Governance) ที่ผสมผสานรัฐ เอกชน ชุมชน เพื่อเพิ่มความเร็วในการตอบสนองต่อภัยดิจิทัลในเมืองใหญ่

5. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นฐานความมั่นคงทางข้อมูล การวิจัยเสนอให้สร้างกลไกชุมชน เช่น “ศูนย์เฝ้าระวังภัยข่าวปลอมระดับเขต” หรือ “กลุ่มไลน์รู้ทันภัยดิจิทัล” ซึ่งให้ประชาชนร่วมตรวจสอบและแจ้งเตือนข่าวปลอมในพื้นที่ตนเอง บทบาทของผู้นำท้องถิ่น ครู อสม. และเยาวชนถูกมองว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้าง “ภูมิคุ้มกันข้อมูล” (Information Immunity) ในระดับครอบครัวและชุมชน โดยความร่วมมือในระดับจุลภาคนี้สามารถต่อยอดสู่ระบบสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System : EWS) ในระดับเมือง ซึ่งจะช่วยลดความเสียหายทางเศรษฐกิจและจิตใจจากการหลอกลวงออนไลน์ ได้อย่างเป็นรูปธรรม องค์ความรู้เหล่านี้ไม่เพียงขยายความเข้าใจต่อพฤติกรรมการรับมือภัยดิจิทัลของประชาชนในเมืองหลวง แต่ยังชี้แนวทางใหม่ในการออกแบบนโยบายสาธารณะและระบบเฝ้าระวังภัยสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การวิจัยการจัดการข่าวปลอมและสายโทรศัพท์จากมิจฉาชีพของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ข้อเสนอแนะเชิงระบบประกอบด้วยสี่มิติหลัก ได้แก่ นโยบาย กฎหมาย การปฏิบัติตนของประชาชน และทิศทางวิจัยต่อไป โดยมีแกนคิด “ป้องกันเชิงรุก ตอบโต้ทันสถานการณ์ เยียวยาอย่างเป็นระบบ” ผ่านการบูรณาการหน่วยงานรัฐ เอกชน แพลตฟอร์มดิจิทัล และ ชุมชนเมือง รายละเอียดมีดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. เชิงนโยบาย ประเทศควรยกระดับ “การรู้เท่าทันดิจิทัล” เป็นวาระแห่งชาติ โดยกระทรวงศึกษาธิการบรรจุหลักสูตร Digital Critical Literacy ตั้งแต่ประถมถึงอุดมศึกษา ขณะที่กระทรวงดิจิทัลฯ ร่วมกับ กสทช. ผลิตสื่อสาธารณะเข้าใจง่าย กำหนด “สัปดาห์รู้ทันข่าวปลอม” และ “วันป้องกันคอลเซ็นเตอร์” ใช้โครงสร้างรัฐที่มีอยู่ (โรงเรียน วัด เทศบาล ศูนย์การเรียนรู้) ควบคู่ กับการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางชื่อเดียวกัน (เช่น “รู้ทันภัย”) เชื่อมฐานข้อมูลตำรวจไซเบอร์ ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม กสทช. ให้ประชาชน “สแกนข่าว/ค้นหาเบอร์” พร้อมแชทบอตและแจ้งเตือนแบบเรียลไทม์ ทั้งนี้ ควรตั้งคณะทำงาน “แปลภาษาเทคนิคเป็นภาษาสาธารณะ” เพื่อสรุปกฎหมาย มาตรการ คำเตือนในรูปอินโฟกราฟิก/วิดีโอสั้น และสนับสนุน “ศูนย์เฝ้าระวังภัยระดับชุมชน” ผ่านเครือข่ายผู้นำท้องถิ่น อสม./อพม. และกลุ่ม LINE ชุมชน เชื่อมต่อฐานข้อมูลกลาง รวมถึงบูรณาการข้อมูลรัฐสู่ “ระบบเตือนภัยเชิงรุก” ใช้ AI วิเคราะห์แนวโน้มข่าว/เบอร์เสี่ยง แจ้งเตือนกลุ่มเป้าหมายเฉพาะผ่าน LINE Official Account หรือแอป “รู้ทันภัย” เริ่มจากพื้นที่นำร่องความเสี่ยงสูง (กทม., ชลบุรี, เชียงใหม่)

2. เชิงมาตรการและกฎหมาย ควรปรับปรุงพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ให้ครอบคลุมภัยยุคใหม่ โดยเพิ่มนิยาม “ข่าวปลอมเชิงเทคโนโลยีขั้นสูง” และ “การแอบอ้างดิจิทัล” ครอบคลุม deepfake, การจำลองเสียง/ภาพ และการโทรหลอกผ่าน VoIP พร้อมบทลงโทษเฉพาะ และกลไกขอข้อมูลจากแพลตฟอร์มข้ามชาติในกรณีเร่งด่วน (คุ้มครองสิทธิพลเมืองควบคู่) เสริมด้วย พ.ร.ก./กฎกระทรวงควบคุม VoIP และหมายเลขต้องสงสัย บังคับผู้ให้บริการโทรคมนาคมติดตามส่งข้อมูลแบบเรียลไทม์ บังคับผู้ถือมากกว่า 5 หมายเลขต้องยืนยันตัวตนภายใน 30 วัน บล็อก VoIP ต่างประเทศที่ไม่ลงทะเบียน และตั้ง “ระบบกลางวิเคราะห์พฤติกรรมหมายเลขเสี่ยง” ให้ตำรวจ กสทช. เข้าถึงทันที (อาศัยความร่วมมือ AIS/DTAC/TRUE) นอกจากนี้ ให้จัดทำ “ทะเบียนเบอร์โทรศัพท์สาธารณะ” ของรัฐ/ธนาคาร/โลจิสติกส์ เปิดตรวจผ่านเว็บไซต์/API และให้โอเพอเรเตอร์แสดง “ป้ายสถานะเบอร์” เมื่อมีสายเข้า รวมถึงจัดตั้ง “หน่วยงานเฉพาะด้านข่าวปลอมและการหลอกลวงดิจิทัล” รูปแบบกึ่งอิสระ (โมเดลคล้าย ป.ป.ช. ด้านไซเบอร์) และรองรับ “การฟ้องร้องแบบกลุ่ม (Class Action)” โดยปรับบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องและกำหนดหน้าที่แพลตฟอร์ม (LINE/Facebook/TikTok) ในการให้ข้อมูลต่อกลุ่มผู้เสียหายตามกระบวนการยุติธรรม

3. การปฏิบัติตนของประชาชน ส่งเสริมวินัย “3 ไม่”: ไม่เชื่อ ไม่โอน ไม่ให้ข้อมูล (บัตรประชาชน เลขบัญชี วันเกิด OTP) ไม่กดลิงก์แปลก ตรวจสอบข่าว/หมายเลขกับแหล่งทางการ (ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอม สายด่วน 1441 เว็บไซต์/โดเมน .go.th) ฝึกควบคุมอารมณ์และชะลอการตัดสินใจ (“ทำไมต้องรีบ”) บันทึกหมายเลข-วางสาย-ตรวจสอบก่อนทุกครั้ง อัปเดตความรู้ Digital Literacy อย่างสม่ำเสมอ และสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังในครอบครัว/ชุมชนผ่านกลุ่ม LINE “รู้ทันภัยดิจิทัล”

4. ทิศทางวิจัย เสนอศึกษารูปแบบการสื่อสารของมิจฉาชีพยุค AI และ deepfake (จาก “ข้อความ” สู่ “มัลติมีเดีย”) เปรียบเทียบพฤติกรรมรับมือข่าวปลอมเมือง ชนบท (ความต่างด้าน Digital Literacy และ

ช่องทางสื่อสารเฉพาะพื้นที่) พัฒนากลยุทธ์สื่อสารรู้เท่าทันตามช่วงวัย (เยาวชน วัยทำงาน ผู้สูงอายุ) และศึกษาผลกระทบด้านจิตใจ-สังคมพร้อมแบบจำลองเครือข่ายชุมชน เพื่อออกแบบระบบเตือนภัยล่วงหน้า (EWS) ที่ยั่งยืนและมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะดังกล่าวชี้ให้เห็นการยกระดับภูมิคุ้มกันดิจิทัลของสังคมเมือง ผ่านการประสานเชิงนโยบาย กฎหมาย เทคโนโลยี พหุทธิกรรมพลเมือง เพื่อจำกัดความสูญเสียจากข่าวปลอมและคอลเซ็นเตอร์ และสร้างระบบนิเวศข้อมูลที่ปลอดภัยสำหรับกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาารูปแบบการสื่อสารของมิจาอาชีพและข่าวปลอมที่พัฒนาในยุค AI และ Deepfake ลักษณะการใช้ภาพ เสียง หรือวิดีโอปลอมโดย AI ในการสร้างความน่าเชื่อถือ กลวิธีการหลอกลวงที่เปลี่ยนแปลงจาก “ข้อความ” ไปสู่ “มัลติมีเดีย” การตอบสนองของประชาชนต่อข่าวปลอมที่ดูสมจริง จะช่วยพัฒนากลไกการเตือนภัยและระบบตรวจจับข่าวปลอมให้เท่าทันภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ล้ำหน้าและซับซ้อนมากขึ้น

2. วิจัยเชิงเปรียบเทียบพฤติกรรมการรับมือข่าวปลอมระหว่างกลุ่มประชาชนในเขตเมืองและชนบท ความแตกต่างด้านการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) รูปแบบการใช้เทคโนโลยีการเข้าถึงข้อมูลและแหล่งข่าว ช่องทางการรับข่าวสารที่มีความน่าเชื่อถือในแต่ละพื้นที่จะช่วยออกแบบนโยบายหรือมาตรการเฉพาะพื้นที่ได้ตรงจุด เช่น การสื่อสารผ่านวัด ชุมชน หรือโรงเรียนในชนบท

3. วิจัยกลยุทธ์การออกแบบสื่อเพื่อการรู้เท่าทันข่าวปลอมที่เหมาะสมกับแต่ละวัย (เยาวชน - วัยทำงาน - ผู้สูงอายุ) ประสิทธิภาพของอินโฟกราฟิกส์ การ์ตูน วิดีโอ หรือเกมจำลองสถานการณ์ พฤติกรรมการจดจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้จริงในแต่ละกลุ่มวัย ความชอบและความสามารถในการเข้าถึงของแต่ละช่วงอายุ นำไปใช้ปรับปรุงวิธีการรณรงค์และการอบรมให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันข่าวลวง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2568). *เตรียมตัวพร้อมเป็นเจ้าภาพการประชุม ADGMIN ครั้งที่ 5 หวังอาเซียนร่วมจับมือปราบ “ภัยออนไลน์”*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2568, <https://www.mdes.go.th/service/detail/8989>
- เกลียวพันธ์ ลีละสร. (2561). *ว่าด้วย Fake News*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2568, <https://www.secnia.go.th/2019/10/ว่าด้วย-fake-news/>
- จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ. (2560). *ข่าวปลอมและการตอบสนองของหน่วยงานภาครัฐ*. สำนักงานนโยบายและแผนการสื่อสาร กระทรวงวัฒนธรรม.
- เจ็ด บรรดาศักดิ์. (2562). *ข่าวปลอมจากมุมมองนักปรัชญาเหตุผลของการมีอยู่และการรับมือให้ได้*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2568, สืบค้นจาก [https:// themomentum.co/philosophy-of-fake-news/](https://themomentum.co/philosophy-of-fake-news/)

- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). รายงานผลกระทบจากแก๊งคอลเซ็นเตอร์และการหลอกลวงทางโทรศัพท์. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- iLaw. (2562). กฎหมายต่อต้าน “ข่าวปลอม” มีมากมาย ไม่ควรใช้เพื่อประโยชน์ทางการเมือง. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2568, <https://www.ilaw.or.th/articles/3713>
- MGR Online. (2566). เปิด 4 มาตรการเร่งด่วน จัดการแก๊งคอลเซ็นเตอร์. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2568, <https://mgronline.com/cyberbiz/ /detail/9660000076675>
- มานิช ชุ่มเมืองปัก. (2560). การจัดการข่าวปลอมในยุคดิจิทัล: แนวทางการป้องกันและควบคุม. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2567). รายงานสถานการณ์คดีอาชญากรรมทางไซเบอร์ในปี 2567. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร 0505/7406, 7408 ลงวันที่ 4 เมษายน 2567. (2567). เรื่อง การปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2568, https://resolution.soc.go.th/PDF_UPLOAD /2567/P410854_2.pdf
- อิสริยะ ไพรีพ่ายฤทธิ์. (2560). Fake News ข่าวปลอม ปัญหาใหญ่ของโลกอินเทอร์เน็ต. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2568, <http://www.okmd.tv/ blogs/all-things-digital/fake-news-ข่าวปลอม ปัญหาใหญ่ของโลกอินเทอร์เน็ต>
- AIS. (2567). เตือนภัย! 12 วิธีที่แก๊งคอลเซ็นเตอร์หลอกให้โอนเงิน พร้อมวิธีรับมือกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2568, <https://sustainability.ais.co.th/th/update/aunjai-cyber/789/gang-call-center-scam>
- AIS. (2568). รายงานสถานการณ์การหลอกลวงจากแก๊งคอลเซ็นเตอร์ในปี 2566 และ 2567. เอไอเอส.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Kanfer, F. H. (1991). *Self-management methods*. In F. H. Kanfer & A. Goldstein (Eds.), *Helping people change: A textbook of methods*. New York, NY: Pergamon.

